EMBARGO tot 14.00 uur

23 mei 1981

Toespraak van Mr. J.G. Rietkerk, voorzitter V.V.D-Tweede Kamerfractie, te houden ter gelegenheid van de 60e Algemene Vergadering op vrijdag 22 mei 1981 te 's-Gravenhage in net Nederlands Congresgebouw,

Prins Willem Alexanderzaal; aanvang 19.45 uur.

Nu wij aan het eind van deze kabinetsperiode staan, lijkt het mij goed ter verantwoording van het door de fractie gevoerde beleid een paar algemene punten op een rijtje te zetten.

Tegen veler verwachting in werden wij in '77 tot regeringsverantwoordelijkheid geroepen. De basis was smal en bovendien nog belast met de hypotheek van de CDA-dissidenten, waartoe b.v. ook de CDA-fractievoorzitter behoorde.

Daarom hebben wij van het begin af aan in een voortdurend spanningsveld moeten opereren, tussen een kabinetsbeleid, dat wij in beginsel steun hadden toegezegd en een feile oppositie van een gefrustreerde Partij van de Arbeid die bij herhaling mentaal werd gesteund door de dissidenten.

Dat heeft wel eens de vraag doen rijzen of wij soms niet wat meer op onze strepen hadden moeten gaan staan.

Met alle daaraan verbonden conseguenties.

Dat vuurtje werd natuurlijk gretig opgestookt vanuit de oppositie. Die had niets liever gezien! Maar ook in eigen kring konden die geluiden beluisterd worden.

Het zou de fractie weinig moeite gekost hebben aanleidingen te vinden de zaken op scherp te stellen.

Ik denk aan het Urenco-debat waarbij onze minister van Buitenlandse Zaken-op onhebbelijke manier werd aangevallen.

Ik denk aan de debatten over de modernisering van de kern- wapens en net olie-embargo tegen Zuid-Afrika.

Ik denk aan de pogingen van het CDA om gaten te schieten in de Bestek-plannen, aan het niet snel genoeg doorgevoerde volumebeleid voor de sociale verzekeringen, aan "het vertrek van minister Andriessen.

Toch heeft de fractie telkens bewust deze verleidingen weerstaan. Wij hebben steeds met volle overtuiging de uitgezette koers gevolgd, vaak in nauw overleg met de partijvoorzit ter en de voorzitter van onze Eerste Kamerfractie.

Waarom?
Ik wil U enkele hoofdredenen noemen.
Meestal betrof het zaken waarover geen verschil van mening bestond tussen ons het kabinet, maar een Kamermeerderheid tegen het beoogde beleid stelling dreigde te nemen.
In cruciale zaken, zoals het moderniseringsbesluit van de NAVO en de olieboycot van Zuid-Afrika, hebben wij het kabinet duidelijk laten weten dat bepaalde grenzen beslist niet overschreden konden worden.
Zo vonden wij het essentieel dat Nederland zou instemmen met de NAVO-beslissing om te moderniseren en dat wij geen een- zijdige olieboycot op Zuid-Afrika zouden toepassen. En dat is dan ook gebeurd, alle dissidentenacties ten spijt.
En als wij de heer Andriessen hadden gevolgd, zouden wij tijdelijk misschien flink zijn toegejuicht, maar de zaak wel goed in handen van onze politieke tegenstanders hebben ge- speeld.
Dit brengt mij op het belangrijkste van wat ik over het beleid van de fractie over afgelopen jaren zou willen zeggen. Dat is bepaald geweest door een paar hoofdlijnen, die ik bij het optreden van dit kabinet tjeprobeerd heb aan te geven. ik heb er toen op gewezen dat wij met onze verzorgings staat op een kruispunt van wegen stonden.
Dat onze economie door te zware collectieve lasten en teveel overheidsbevoogding dreigde te verstikken.
En dat ook onze maatschappelijke verhoudingen dreigden te verstarren door een teveel aan kille, bureaucratische, onpersoonlijke structuren, die tot allerlei activisme aanleiding geven.
Ik heb het kabinet toen opgewekt die tekenen van de tijd goed te verstaan.
Links kan zijn plannen van vrijheid en gelijkheid slechts verwezenlijken door de organisatie van het menselijk geluk door de collectiviteit. Het wordt steeds sterker met de paradox geconfronteerd dat het verder doorgaan op die weg niet alleen de welvaart, maar ook de vrijheid, de eigen ontplooiing van de burger in gevaar brengt.
Daarom moest er een ander beleid komen, gericht op de herontdekking van de mens en de burger, op versterking van de persoonlijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid op versterking van de zelfstandige kracht in een pluriforme samenleving van vrije mensen. Kortom op een grondige herwaardering van onze verzorgingsstaat.
Dit kabinet heeft daartoe goede aanzetten geleverd.

Wij hebben daarvoor ook in de fractie een aantal lijnen getrokken:

- Ombuiging van de collectieve lastendruk om het bedrijfsleven weer ontplooiingsruimte te geven.
- Opschoning van de veel te gemakkelijk toegankelijke sociale voorzieningen om het geheel betaalbaar te houden voor hen die het echt nodig hebben.
- Een actief industriebeleid om de algemene vermogens-

positie van het bedrijfsleven te verbeteren en daarnaast'
met gerichte steun een speerpuntenbeleid, vooral gericht op innovatie, te bevorderen.
Een evenwichtig milieubeleid dat ons land leefbaar houdt.

- Decentralisatie van overheidstaken om de centralistische bureaucratie tegen te gaan en de beslissingen zo dicht mogelijk bij de burgers zelf te brengen.
- Democratisering ook in maatschappelijke instellingen om belanghebbenden zoveel mogelijk bij het beleid te betrekken.
- Emancipatie om maatschappelijke achterstelling van de vrouw conséquent te bestrijden en op te heffen.
- Minderhederibeleid dat op integratie en niet op afstoting is gericht. .

Vanuit die hoofdlijnen hebben wij het kabinetsbeleid gestimuleerd, bekritiseerd, getoetst en aangevuld.
En als ik dan nu overzie wat er in de afgelopen periode op al deze fronten tot stand is gekomen, dan zeg ik niet dat alles al is bereikt, maar wel dat regering en parlement veel meer tot stand hebben gebracht dan de oppositie ons wil doen geloven.
Met het Bestek-beleid en aanvullende maatregelen is toch maar een bedrag van zo'n f 17 miljard omgebogen, ondanks dwars- liggen van PvdA en D'66. "Mislukt beleid roepen zij als om strijd, omdat de doelstellingen van 1977 niet konden worden bereikt. Maar PvdA en D’66 zijn de laatsten die dat mogen
roepen. Zij hebben alles geprobeerd om de uiteindelijk nog onvoldoende ombuigingen zoveel mogelijk -te torpederen.
We zouden dan nog veel verder van huis zijn geweest.
De explosieve uitgavenstijgingen van het vorige kabinet konden niet in één kabinetsperiode worden teruggebogen, zeker niet toen de te verwachten economische groei over die periode geen 9, maar 0,9% bleek te zijn. Zelfs een kabinet van beton kan geen ijzer met hånden breken.

De loonmatiging heeft duidelijk resultaten opgeleverd.
Onze concurrentiepositie is op dat punt gelukkig verbeterd.
Het blijft van het grootste belang daarmee, naast verdere ombuigingen, door te gaan. En als D'66 zich op de borst klopt het kabinetsbeleid op dit punt te hebben gesteund, dan is ook dat maar zeer ten dele, zoals zoveel bij deze partij half half is. Want D'66 steunde wel de loonmaatregelen, maar heeft eerder gestemd tegen de machtigingswet, waarop die maatregelen waren gebaseerd!
Dat er in de sociale voorzieningen nog veel moet gebeureri, Staat buiten kijf. Over het beleid van Albeda en De Graaf op dit punt zijn wij het minst tevreden. Er is wel een begin gemaakt. De kinderbijslag is beperkt, de wachtperiode voor de WW verlengd, de richtlijnen voor passend werk worden aangescherpt. De touwtjes worden strakker aangehaald, maar naar ons oordeel nog echt niet genoeg. Aan ons heeft dat niet gelegen. Al jarenlang dragen wij verantwoorde voorstellen aan om te voorkomen dat de zaken op dit gebied uit de hand lopen.
Zolang wij de toegang tot ziektewet, WAO en werkloosheidswet niet strenger af grenzen, komen we er niet uit.
Dat zal op korte termijn verder moeten worden aangepakt.
Als zelfs onverbloemde socialisten als de hoogleraren Driehuis en Van der Zwan de toestand op dit gebied onhoud- baar achten en een pleidooi voeren voor een noodwet en herinvoering van; grotere eigen verantwoordelijkheid, dan heb ik het gevoel dat ons hameren op dit aambeeld toch duidelijk resultaat begint op te leveren.
Ik ben wel benieuwd of de heer Den Uyl deze partijgenoten nu ook voor nieuw-rechts of neo-kapitalistische rakkers gaat uitfoeteren.
Met de aanwending van de 1,3 miljard guiden aardgasbaten ter verbetering van de vermogenspositie van het bedrijfs- leven heeft het kabinet duidelijk voldaan aan onze wens het industriebeleid allereerst te richten op een algemene verbetering van het bedrijfsleven. Dit zeer tegen de zin van PvdA, die ook hier weer via planning en regulering
de overheid alles willen laten bedisselen.
Als jarenlang het bedrijfsleven globaal is
uitgehold, dan moet dat in de eerste plaats weer met een
globaal beleid worden hersteld.
Maar daarmede heeft het niet volstaan.

Met de steun aan Fokker, aan OCE-v.d. Grinten, aan DAF en aan RSV heeft het ook een gericht beleid gevoerd om veel- belovende ontwikkelingen te stimuleren en werkgelegenheid voor vele duizenden in het vooruitzicht te stellen , ook voor kleinere toeleveringsbedrijven.
Dat is een lijn die wij van harte hebben kunnen steunen.
Daarbij wil ik ook nog noemen dat dit kabinet aan het Noorden en Limburg niet alleen maar mooie beloften heeft gedaan, maar een regionaal beleid heeft gevoerd, waarbij met concrete overeenkomsten steun is geboden in de strijd tegen de in deze regio's nog grotere werkloosheidsproblemen dan elders in ons land:
Op het gebied van de milieube scheming heeft minister Ginjaar baanbrekend werk verricht. Met de wet geluidshinder, de afvalstoffenwetgeving, de wet algemene bepalingen milieuhygiene en het wetsontwerp inzake de bodembescherming worden op een gebied waar velen wel de mond vol van hadden, maar weinig tot stand brachten, nu de grondslagen gelegd voor een verantwoorde evenwichtige milieubescherming.
Hard is er verder gewerkt aan de decentralisatie.
Met de kaderwet specifiek welzijn en de wet voorzieningen gezondheidszorg zijn belangrijke mijlpalen bereikt.
Aan de lagere overheden zal veel meer worden overgelaten zelf de prioriteiten op deze terreinen te kiezen en daarvoor dan natuurlijk ook verantwoordelijkheid te dragen.
Bij uitstek liberale gedachten !
Ook met de nodige verdere democratiserina ziin belangrijke resultaten bereikt. Het lijkt soms wel of nu al vergeten is dat de wet op de ondernemingsraden belangrijk is uitgebreid, dat er ook een aangepaste regeling voor kleinere ondernemingen tot stand is gekomen en dat nog in de
laatste weken wetsvoorstellen zijn aangenomen, die voorzien in democratische inspraak zowel bij onderwijsinstellingen als in bejaardentehuizen.
Allemaal zaken die de positie van werknemers, dienten, ouders kortom van belanghebbende zelf duidelijk hebben verbeterd., zonder te vervallen in arbeiderszelfbestuur of andere onwerkbare constructies.
Ook op emancipatiegebied zijn belangrijke vorderingen gemaakt. Wij hebben het kabinet sterk gesteund in zijn beleid over de gehele linie de emancipatie van de vrouw te bevorderen.

In de Emancipatieraad zal onder leiding van mevrouw Schoo ongetwijfeld consequent op deze weg worden voortgegaan.
Maar ook als het erom ging ongewenste ontwikkelingen tegen te houden kunnen wij met een zekere voldoening op de afgelopen periode terugzien. Wij hebben altijd bezwaar tegen —
overheidsactiviteiten die net zo goed - en vaak beter - door de maatschappij zelf kunnen worden vervuld.
Daarom hebben wij ons consequent verzet tegen een Postbank.
Zij is er niet gekomen.
Fel hebben wij geijverd voor het in beginsel aftrekbaar blijven van de hypotheekrente voor het eerste eigen huis, met de bereidheid om excessieve aftrekmogelijkheden te beperken. De aftrekbaarheid is gebleven.
Onder de zich alsmaar verslechterende positie van de onder— nemingen hadden wij steeds meer bezwaren tegen de invoering van een VAD.
Het is er gelukkig niet van gekomen.
Daartegenover konden andere, soms langslepende kwesties, tot een positieve oplossing worden gebracht.
In de grondpolitiek is de verkeerswaarde wettelijk uitgangspunt gebleven.
Voor het weterischappelijk onderwijs is ondanks hevig verzet de twee-phasenstructuur doorgevoerd.
De nieuwe wet op de basisschool zal een betere integratie van het basisonderwijs mogelijk maken.
Met de Leegstandswet is het mogelijk geworden effectiever te treden tegen het kraken van woningen en tegen ongewenste woning- speculaties.
En niet te vergeten;
dankzij de aanvaarding van de Abortuswet zijn regering en parlement er tegen alle verwachtingen in toch in geslaagd een naar ons oordeel alleszins verantwoorde oplossing te vinden voor een probleem dat ons allen meer dan 10 jaar zo heeft beziggehouden.
Ik zou nog verder kunnen spreken over het uitgebreide pakket van grondwetsherzieningen, de invoering van de ombudsman, waarvoor wij langer dan 10 jaar hebben gevochten, de genoegdoening jegens Indische Nederlanders en het minderheden beleid, allemaal zaken die onze lijsttrekker aangepakt en tot een goed

resultaat heeft gebracht.
Ik zou kunnen uitwijden over de vaste oeververbinding over de Westerschelde, de voorhaven in IJmuiden en de Schiphollijn waarvoor minister Tuijnman zich heeft ingezet, de exportactiviteiten van staatssecretaris Beijen, daarin ondersteund door mevrouw Smit-Kroes, die met haar "bakkies" ook overigens velen aan zich heeft verplicht. Ik wil ook graag de inzet van onze overige staåtssecretarissen op gezondheids-, maatschappelijk en gemeentelijk terrein noemen. .
Waar het vooral om gaat is de vraag:
hebben wij goed gedaan in kabinet en Kamerfracties dit beleid te steunen?
Er zijn moeilijke perioden geweest. Het liep niet altijd zoals wij het graag gezien hadden. Er moet nog heel wat meer gebeuren, met name op het gebied van de sanering van de overheidsfinancien, de sociale zekerheid en de bureau-
cratié.
Maar als ik overzie wat er allemaal wel tot stand is gebracht, hoe dit kabinet zich heeft ingezet om de koers te verleggen, verbroken evenwichten te herstellen, door bij de burgers en de maatschappij zelf meer vrijheid en verantwoordelijkheid te leggen.
Hoe het de decentralisatie, de democratisering en de emancipatie consequent inhoud heeft willen geven, dan kan ik deze vraag hier op deze Algemene vergadering met een volmondig ja beantwoorden
Wij zijn er nog lang niet.
Maar het is zonneklaar, dat in het belang van
zelfstandigen en werknemers,
van jong én oud,
van actieven én niet-actieven,
die koers, dat beleid ook na 26 mei versterkt moet worden voortgezet.